Óli Jacobsen
olijacobsen@post.olivant.fo

Rýpureiður
Mynd: Rasmus Müller

tá ið tær komu fram til Føroya. Bert tvær rýpur vóru deyðar á ferðini.

Fyrst í juni komu rýpurnar fram til Føroya og fingu eina góða móttøku av pápa og beiggja Rasmus. Teir fóru beinanvegin til fjals við rýpunum og slepti teimum. Tær fóru beinanvegin á flog.

Tað fyrsta sum frættist aftur var tann 21. august. Beiggi Rasmus, Søren, hevði tá sæð eina rýpuhønu við 8 ungum á umleið sama plássi, har tær vóru sleptar. Tað var sett forboð fyri at skjóta rýpur fyrstu 10 árini. Tó vórðu fleiri skotnar. Rýpur vóru kortini sæddar í Nólsoy, Eysturoy og Norðuroyggjum.

Síðani frættist einki aftur frá rýpunum fyrr enn tað í 1894 og 1895 varð greitt frá, at tað vóru sæddir flokkar við upp til 15 rýpum kring oyggjarnar. Royndin mátti tískil tá roknast fyri at vera væleydnað. Í 1897 vóru nakrar rýpur sæddar, men eftir at nakrar vóru sæddar í Mykinesi í 1902, vóru rýpur ikki sæddar í Føroyum, tá hetta var skrivað. Peter Waagstein, sum hevði verið lækni í Grønlandi og seinni í Klaksvík, skrivaði tó, at rýpur seinni vóru sæddar í Norðoyggjum.

Var við til at stovna Det grønlandske selskab

Rasmus var saman við tveimum øðrum fyrrverandi kolonistjórum í 1905 við til at stovna Det Grønlandske Selskab, sum skuldu arbeiða fyri grønlendskum áhugamálum. Hann hevði eisini fleiri uppskot í tí sambandinum. Í 1909 hevði hann uppskot um at læra grønlendskar kvinnur europeiskan ans fyri reinføri, ordan og sparsemi. Hann hevði uppskot um at stovna húsarhaldsskúlar í Grønlandi og eisini at senda grønlendskar kvinnur til Danmarkar at læra til sjúkrasystir og jarðarmóðir.

Í fyrsta umfari spurdist tó einki burtur úr.

Hevði uppskot um moskusoksar

Her er ein frásøgn um royndirnar hjá Rasmusi at fáa moskusoksar til Vesturgrønlands.

»På Knud Rasmussens første Thuleekspedition i 1912 i de nordligste egne af Grønland og bunden af Independence Fjord nedlagdes i alt 84 moskusokser.

Der opstod derfor hurtigt en bekymring for, at moskusokserne i Nordøstgrønland stod foran udryddelse.

Det førte til, at man allerede i 1913 på et møde i Det grønlandske Selskab seriøst drøftede muligheden af at overflytte moskusokser til Vestgrønland med det formål at give moskusoksen større territorium og dermed flere overlevelsesmuligheder. Forslaget blev fremsat af kolonibestyrer Rasmus Müller, der selv var en erfaren jæger, og det blev støttet af direktør Ryder, der især lagde vægt på, at flytningen ville gavne den vestgrønlandske kødforsyning.

Biologerne var allerede den gang delt i to lejre: På den ene side anbefalede bl.a. viceinspector ved Zoologisk Museum Herluf Winge projektet og var overbevist om, at moskusoksen ville have gode muligheder i Vestgrønland.

På den anden side advarede professor i zoologi ved Københavns Universitet H. F. E. Jungersen mod, at man blandede sig i naturens orden - selv om han dog gerne ville deltage i et redningsforsøg for moskusokserne! Projektet forblev dog teoretisk, alene fordi der savnedes penge til at gennemføre det.

Eitt annað minni um Rasmus er henda riflan, sum hann fekk frá Peary, sum var fyrsti maður á Norðpólinum. Hann var eisini tann fyrsti, sum staðfesti, at Grønland var ein oyggj

Veiðumaður við harpun
Mynd: Rasmus Müller

Minningarorð í Dimmalætting

Í februar 1917 vóru hesi minnigarorð í Dimmalætting um Rasmus:

Forhenværende Kolonibestyrer i Grønland, Justitsraad Rasmus Müller er afgaaet ved Døden efter en Øreoperation 63 Aar gammel.

Han var den ældste af Sysselmand Müllers Børn. Kort efter sin Konfirmation traadte han ind i Forretningslivet, var først en tid i Mortensens Forretning i Tværaa, derefter ved Filialen paa Sand.

Videre uddannelse modtog han i Hillerød og hos Grosserer Seidelin i København. 1875 kom han ind i den Kgl. Grønlandske Handel. Han har bestyret de fleste af Sydgrønlands Kolonier i Godthaab, Julianehaab, Sukkertoppen og Holsteinsborg. Han lærte Sydgrønland at kende, ikke alene i egenskab af Kolonibestyrer, men særlig ved sine Jagt- og Fisketure i det vidtstrakte Land. Der er faa, som har haft en saa indgaaende Kendskab til Sydgrønlands Folk og Natur som Rasmus Müller.

Han var et udpræget Friluftsmenneske, der befandt sig bedst, naar han med Bøssen over Skuldrene færdedes omkring og kunde iagttage Naturens Herligheder og Livets Mangfoldighed. Han har nedlagt sine Oplevelser og Undersøgelser i det interessante og omfattende Værk Vildtet og Jagten i Sydgrønland, der udkom 1906 med Understøttelse af Carlsbergfondet. Hans stærke interesse for Naturen og Livet var aabenbart en Arv fra Faderen, gamle Sysselmand Müller, hvis værdifulde Iagttagelser fra Færøerne vil være kendt af mange. Den store Viden og rige Erfaring, som Rasmus Müller efterhaanden samlede sig, stillede han gerne til Raadighed for de Ekspeditioner, der jævnligt gæstede Grønland.

Efter en 25 Aars Virksomhed ved den Kgl. Grønlandske Handel tog Rasmus Müller sin afsked i Januar 1900 og flyttede til Danmark, hvor han tog ophold i Haslev. Men hans Virkelyst og Interesse bandt ham ikke til Hjemmet. Han foretog jævnlig Rejser, først og fremmest Jagtture saavel i Danmark som i Sverige. Herved stiftede han Bekendtskab med talrige Mennesker.

For nogle Aar siden deltog han i en Undersøgelsesekspedition til Sydgrønland for at finde Kobber og Grafitlejer. Efter Hjemkomsten blev han, der i Forvejen var Dannebrogsridder, hædret med Titlen Justitsraad.

Sine Fødeøer glemte han ikke, og han tilbragte flere somre her. Den sidste dag, han opholdt sig paa Færøerne, deltog han med Liv og Lyst i et Grindedrab i Midvaag. Efter hjemkomsten fra Grønland gjorde han Forsøg med at udføre Ryper til Færøerne, og disse Fugle trives paa de nordlige Øer.

I Sommer underkastede Justitsraaden sig en Operation for en Ørelidelse, men han kom sig aldrig helt efter denne, og da man hørte, at han igen skulde opereres for den samme Sygdom, stod det klart for hans nærmeste, at det bar mod Døden.

Personlig var Justitsraad Müller en vennesæl Mand med et lyst Livssyn, jævn og bramfri i sin Færd, en Mand hvis Ord man trygt kunde stole paa, han var en konservativ Natur. Hans Hjerte og Haand var altid aaben for enhver, der trængte til hans Hjælp, og han var rundhaandet. Hans Gæstfri Hjem stod altid aabent for Færinger, og der er mange, der med taknemlighed vil mindes ham.

Justitsraad Müller var første Gang gift med en sønderjysk Dame, Frk. Anna Guldager, der døde kort efter Hjemkomsten fra Grønland. For nogle Aar Siden ægtede Justitsraaden Frk. Kristine Hansen, der besøgte Færøerne sammen med ham paa hans sidste Tur. Han efterlader sig ingen Børn.

Fekk byrsu frá Peary, sum fann Norðpólin

Kolonistjórarnir komu nógv í samband við menn sum komu til Grønlands á kanningarferðir. Ein av teimum, sum Rasmus kom í samband við var Robert Peary, sum var fyrsti maður á Norðpólinum í 1909. Hann ferðaðist í Grønlandi frá 1886. Á eini av sínum ferðum gav hann Rasmus sína byrsu. Hon er enn í ættini hjá Rasmusi í Føroyum, og tí kunnu vit hava mynd av henni í hesi grein.

Sigast kann, at Rasmus Müller hevur eisini verið ein merkisverdur persónur. Tíverri er ikki funnin nøkur mynd av honum.

Komandi partur verður frásøgn hjá Gutta Sørensen úr Hvannasundi, sum andaðist mánadagin beint eftir at hava givið sítt seinasta seinasta íkast til søguna um sítt lív á sjógvi og landi.=Ao Síðani verða tveir partar um Poul, beiggja Rasmus Muller